

Van pijnbestrijding naar pijnmanagement

Net zoals er een aspirine is voor de mens zijn er ook pijnstillers voor de koeien. Hoe vanzelfsprekend het ook klinkt, de pijnbestrijding bij rundvee kent nog maar een korte historie. Een kleine reis terug in de tijd en een blik op de toekomst van de pijnstillers met dierenarts Monique Driese van Boehringer Ingelheim. 'We gaan van pijnbestrijding naar pijnmanagement.'

Al in het stenen tijdperk experimenteerden mensen met opium, wilgenbast en cacaobladeren als pijnstillers. Na het toepassen van ether en lachgas op de operatietafel kwam het brede gebruik van pijnstillers voor mensen zo'n 50 jaar geleden pas echt goed op gang. Eigenlijk ook nog weer niet zo lang geleden. Geïnspireerd door de humane pijnbestrijding werden er ook middelen ontwikkeld voor dieren -honden waren de gelukkigsten en later dus ook voor koeien. De pijnstiller Metacam (Novem in Nederland) viert dit jaar haar 20ste verjaardag. Toch duurde het nog een flink aantal jaren voordat pijnbestrijding bij koeien – net als het innemen van

een aspirientje door mensen – gemeengoed werd. Het is anno 2019 niet meer voor te stellen, maar zo'n 20 jaar geleden werden er nog amper pijnstillers gebruikt voor koeien. Dierenarts Monique Driese: 'daar werd gewoon niet aan gedacht.'

Meer bewustwording van pijn

Een cruciaal moment op de tijdslijn van pijnstilling is de blauwtong infectie, herinnert Driese zich nog. 'Zo'n 12 jaar geleden kregen koeien daar voor het eerst mee te maken en veehouders zagen koeien met pijn. Sindsdien is het gebruik van pijnstillers enorm gestegen. Ook het gebruik bij

bijvoorbeeld (ernstige) mastitis nam toe.' 'In die tijd is de bewustwording dat koeien pijn hebben en je daar wat aan kunt doen enorm toegenomen.' Ook daar heeft de dierenarts wel een verklaring voor: 'vrouwelijke dierenartsen en veehoudsters', zegt ze lachend. 'Zij waren echt ambassadeurs voor de pijnbestrijding bij mastitis. Ongetwijfeld doordat ze een parallel bij mensen zagen: borstontsteking is ook heel pijnlijk.'

'De bewustwording dat koeien pijn hebben en je daar wat aan kunt doen, is enorm toegenomen'

De bewustwording dat een koe pijn heeft en dat je daar als veehouder wat aan kunt doen is één, het herkennen van de pijn is een ontwikkeling die hieraan parallel liep en nog steeds gaande is. 'We konden cortisol in het bloed meten, de hartslag opnemen en de ademhaling volgen, maar men werd zich toen ook bewust van pijnsignalen die de koeien zelf afgaven.' Het knarsetanden, de opgetrokken buik, hangende oren, zijn zo signalen van een koe met pijn. En voor wie nog nauwkeuriger kijkt: het aanspannen van de kaakspieren en de spieren rondom de ogen geven ook signalen af. 'Met die wetenschap werden pijnstillers bij steeds meer

aandoeningen ingezet', geeft Driese aan. Van mastitis –ook de lichte vorm– tot en met kalverdiarree. 'Je ziet de kalveren naar de buik trappen of hun staart tussen de benen doen, ook bij diarree hebben ze pijn en daar is dus wel wat aan te doen.'

Economisch verantwoord

Wie het effect van pijnstillers in kaart wil brengen hoeft maar naar de dieren zelf te kijken. Veehouders verwachten vaak dat koeien actiever worden en vaker naar het voerhek gaan. Terwijl koeien en ook kalfjes soms juist meer gaan rusten, om te herstellen, als ze een pijnstiller hebben gekregen.

'Een koe met mastitis die ook een pijnstiller krijgt, wordt sneller drachtig en heeft minder kans op vervroegde afvoer'

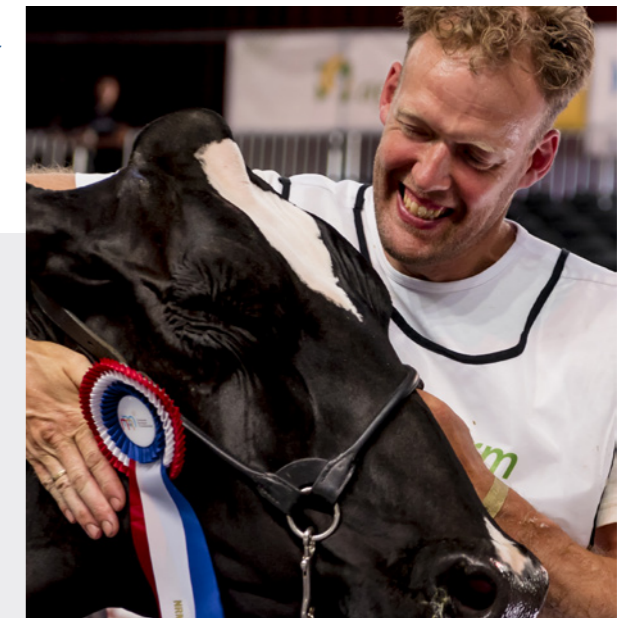
Zoals bij mastitis dan durven de dieren juist weer te gaan liggen, omdat ze minder pijn hebben aan hun uier. 'Het is lastig inschatten wat het effect precies is', geeft Driese toe. 'Maar het is zeker dat het onrust wegneemt bij het dier. Het krijgt de kans om normaal te functioneren.' En dat is ook in het belang van de veehouder. 'Die ziet wel dat een onthoofd kalf met een pijnstiller gemakkelijker de kop door het voerhek steekt en dus blijft vreten.' Het resultaat na

Pijnstillend en ontstekingsremmend

De werkzame stof van sommige pijnstillers, meloxicam, is niet alleen pijnstillend, maar werkt ook ontstekingsremmend én koortsverlagend. Meloxicam behoort tot de zogenaamde NSAID's, een niet-steroïde ontstekingsremmer. NSAID's zijn medicijnen die de symptomen van ontsteking, zoals roodheid en zwelling remmen, koorts verlagen en pijn verminderen. Pijnstillers van die werkzame stof kunnen succesvol ingezet worden bij luchtwegaandoeningen, mastitis, diarree en onthoornen van kalveren.

het toedienen van een pijnstiller is minder pijn en ontstekingsremmend en daardoor kunnen dieren sneller herstellen. De opname van voer blijft beter op peil en terugval in groei wordt voorkomen, zoals bijvoorbeeld met een pijnstiller bij kalverdiarree. 'Het kan economisch uit', is de overtuiging van Driese. 'Denk maar weer eens aan mastitis. Een koe met mastitis die naast behandeling met antibiotica een pijnstiller krijgt, wordt weer sneller drachtig en heeft minder kans op vervroegde afvoer.'

Nico Bons
Topfokker

**Nico Bons:
'Pijnstiller is één van de meest verantwoorde investeringen'**

'Ik kan me de tijd nog herinneren dat er haast een taboe op pijnstillers rustte. Wij waren echter meteen enthousiast', vertelt topfokker Nico Bons die in het begin bij het onthoornen en mastitis meteen pijnstilling inzette. 'Niet alleen om de pijn te verminderen, maar ook om eventuele ontstekingen af te remmen, want dat doet de pijnstiller ook.' Het geeft je een voorsprong, geeft Nico aan. 'Je kunt een behandeling besparen omdat de koe zich er zelf doorheen trekt.

Over de kosten van de pijnstiller wil de fokker nog wel wat kwijt. 'Het is één van de meest verantwoorde investeringen.'

Hij rekt voor dat een behandeling zo'n €15 euro kost. 'Zet dat maar eens af tegen de rekening die je van de dierenarts krijgt wanneer zo'n koe echt ziek wordt. En vergeet dan ook de behandelkosten en het verlies van productie niet.' Eén injectie helpt de koe drie dagen vooruit en ja, dan mag de melk niet in de tank. 'Ook dan moet je aan de lange termijn denken, uiteindelijk gaat de koe beter functioneren. Vraag je niet af wat het kost, maar wat het oplevert', adviseert Nico die naast alle rationele afwegingen nog een hele belangrijke reden heeft om pijnstillers in te zetten: 'je wilt gewoon niet dat je koe pijn heeft.'

Pijn voorkomen

Met de laatste 20 jaar in gedachten rijst de vraag wat er de komende 20 jaar nog aan ontwikkelingen rondom pijnstillers zal volgen. Driese moet even nadenken. 'Ik denk dat de bewustwording rondom pijn bij rundvee nog groter wordt zodat we bij nog meer aandoeningen pijnbestrijding gebruiken.' Inzetten bij meer aandoeningen, bij meer diersoorten én er gaat nog meer gekeken worden naar 'de voorkant', geeft Driese aan. 'Hoe voorkomen we dat dieren pijn krijgen?' De maatschappelijke opinie geeft daarbij een duidelijke richting aan naar meer aandacht voor dierenwelzijn. 'Daarmee is ziektepreventie een ketenverantwoordelijkheid. Maar let op', waarschuwt ze. 'Geen pijn hebben betekent niet dat het welzijn goed is. En als het welzijn goed is wil het nog niet zeggen dat dieren geen pijn hebben', zo hoorde Driese op het 12e expert forum over dierenwelzijn

bij landbouwhuisdieren. Op dit symposium, dat afgelopen juli plaatsvond, bespraken 100 stakeholders uit de sector de nieuwste trends, uitdagingen en kansen. 'Nee, we zijn nog lang niet uitgepraat over dit onderwerp. Maar één ding is wel duidelijk: we gaan van pijnbestrijding naar pijnmanagement.'

Voor meer informatie over Boehringer Ingelheim, hun producten en diverse aandoeningen, zie www.ruminants-care.nl